
Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra "Høg", Oppistog Viki, Valle kommune, Agder fylke, Norge

---

NNU Rapport 2 – 2023

Claudia Baittinger og Niels Bonde

Foto: Eivind Dalseg

Dendrokronologi

Nationalmuseet
Miljøarkæologi og Materialeforskning

Norge

Agder

Oppistog Viki

Valle kommune
Gnr/Bnr: 44/7

Koordinater: 59.2050781 N, 7.539852 E

Formål: Datering og opbygning af grundkurve

Indsendt af Agder fylkeskommune og Nationalmuseet

Prøver er udtaget af Eivind Dalseg

Træart: fyrretræ (*Pinus sylvestris*)

Undersøgt af: Niels Bonde, Claudia Baittinger og Magnus Hjorth
Jørgensen
NNU j. nr.: A9779, december 2022.

Resultatet kan frit anvendes ved henvisning til denne rapport. Kontakt evt. laboratoriet for yderligere oplysninger mm. Rapporten kan endvidere lastes ned fra hjemmesiden www.nnuweb.dk, under Dendrokronologi, Se endvidere Agder fylkekommunes oversigt over dendrokronologiske undersøgelser <https://agderfk.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=4426ccc94a764da08c59a313aff22b29>

”Høg. Lafta høybu”

Der er undersøgt 10 prøver fra 10 stokke/emner. Alle af fyrretræ (*Pinus sylvestris*).

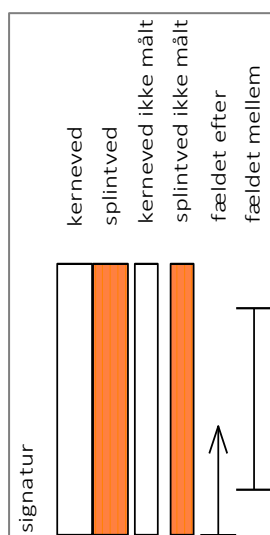
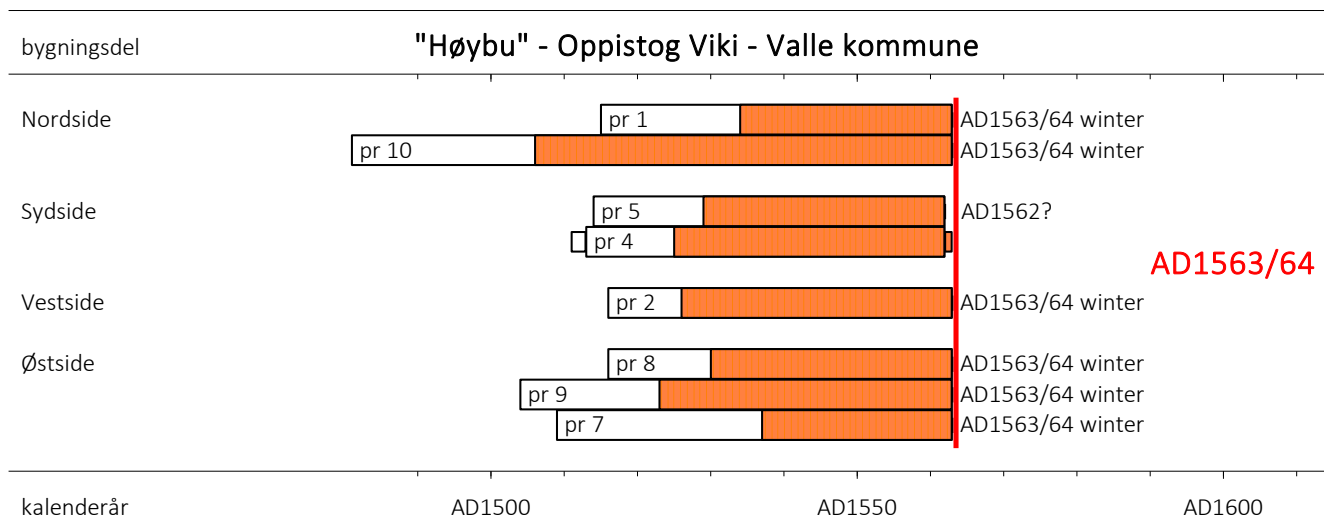
Alle er udtaget som borekerner (se vedhæftede feltrapport).

Der er konstateret splintved på alle ti prøver. På otte prøver er der konstateret waldkante (træets sidst dannede årring).

Antallet af årringe i de undersøgte prøver varierer mellem 48 og 83.

Otte prøver er dateret

For statistiske værdier / beskrivelse med mere vedrørende de enkelte prøver, se katalog.

Dateringsdiagram som angiver årringskurvernes indplacering på en tidsskala med angivelse af yngste, bevarede årring samt beregnede **fældningstidspunkt** for træerne, som de daterede prøver stammer fra. Hvert rektangel repræsenterer en årringskurve. Der er konstateret splintved på otte prøver. Syv prøver har waldkante bevaret.

Otte prøver er dateret.

Tolkning:

Syv daterede prøver stammer fra træer, der er fældet vinteren AD1563-64. Den sidste daterede prøve stammer fra et træ, hvor det beregnede fældningstidspunkt *kan* sættes til AD1563/64

Middelkurver

Årringskurverne fra seks daterede prøver er sammenregnet til en middelkurve **n468m001** på 60 år, som dækker perioden AD1504-1563.

Kryds-datering absolut

Årringskurverne er søgt dateret ved hjælp af relevante grund - og referancekurver for fyrretræ fra det sydlige Norge. (se tabel)

Referencer:

For t -værdi:

Baillie, M.G.L. & J.R.Pilcher, 1973: A simple cross-dating program for tree-ring research. *Tree-Ring Bulletin* 33, pp. 7-14.

Ved undersøgelsen er der, udover laboratoriets egne udviklede grund- og referencekurver, anvendt kurver, som er stillet til rådighed af Thomas S. Bartholin † og Terje Thun (NTNU).

kurver	-	-	N468m001	
-	start	dates	AD1504	
-	dates	end	AD1583	
aam01	AD1254	AD1744	5.39	N Aust Agder indelands Setesdal
Aam02	AD1487	AD1837	--	N Aust Agder kystnær
N Aaseral NB02	AD1223	AD1857	4.32	N Aaseral 113 timber
VA_2011_3	AD1223	AD1879	4.64	N Vest-Agder m Aaseral
V AuAaseralPISY2	AD1353	AD1936	3.84	N Vest-Agder minus Aaseral

Tabel: Absolut datering. t -værdier for kryds-datering med grund- og referencekurver. For t -værdier se Baillie & Pilcher, 1973.

Beregning af middelkurver

Mean sequence - N468m001

Dated AD1504 to AD1563

Contains the following files

N4680019.d dated AD1515 to AD1563 of type R 29 N

N4680029.d dated AD1516 to AD1563 of type R 37 N

N4680059.d dated AD1514 to AD1562 of type R 33 N

N4680079.d dated AD1509 to AD1563 of type R 26 N

N4680089.d dated AD1516 to AD1563 of type R 33 N

N4680099.d dated AD1504 to AD1563 of type R 40 N

Katalog over undersøgte prøver

N4680019

A9779 Oppistog Viki Høybu stokk N pr 1

Raw Ring-width PISY data of 49 years length

Dated AD1515 to AD1563

29 sapwood rings and winter bark surface

Average ring width 212.14 Sensitivity 0.10

Interpretation: AD1563/64 winter

N4680029

A9779 Oppistog Viki Høybu stokk V pr 2

Raw Ring-width PISY data of 48 years length

Dated AD1516 to AD1563

37 sapwood rings and winter bark surface

Average ring width 205.90 Sensitivity 0.10

Interpretation: AD1563/64 winter

N4680039

A9779 Oppistog Viki Høybu svill N pr 3

Raw Ring-width PISY data of 78 years length

Undated; relative dates - 1 to 78

31 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 194.36 Sensitivity 0.18

N4680049

A9779 Oppistog Viki Høybu stokk S pr 4

Raw Ring-width PISY data of 50 years length

Dated AD1513 to AD1562

37 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 182.08 Sensitivity 0.14

Interpretation: AD1565-1615

N4680059

A9779 Oppistog Viki Høybu stakk S pr 5
Raw Ring-width PISY data of 49 years length
Dated AD1514 to AD1562
33 sapwood rings and possible bark surface
Average ring width 166.63 Sensitivity 0.14
Interpretation: AD1562/63?

N4680069

A9779 Oppistog Viki Høybu stakk S pr 6
Raw Ring-width PISY data of 48 years length
Undated; relative dates - 1 to 48
38 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 147.42 Sensitivity 0.14

N4680079

A9779 Oppistog Viki Høybu stakk Ø pr 7
Raw Ring-width PISY data of 55 years length
Dated AD1509 to AD1563
26 sapwood rings and winter bark surface
Average ring width 156.62 Sensitivity 0.15
Interpretation: AD1563/64 winter

N4680089

A9779 Oppistog Viki Høybu stakk Ø pr 8
Raw Ring-width PISY data of 48 years length
Dated AD1516 to AD1563
33 sapwood rings and winter bark surface
Average ring width 178.83 Sensitivity 0.15
Interpretation: AD1563/64 winter

N4680099

A9779 Oppistog Viki Høybu stakk Ø pr 9
Raw Ring-width PISY data of 60 years length
Dated AD1504 to AD1563
40 sapwood rings and winter bark surface
Average ring width 173.12 Sensitivity 0.15
Interpretation: AD1563/64 winter

N4680109

A9779 Oppistog Viki Høybu gulvbord N pr 10
Raw Ring-width PISY data of 83 years length
Dated AD1481 to AD1563
57 sapwood rings and winter bark surface
Average ring width 181.69 Sensitivity 0.22
Interpretation: AD1563/64 winter

FELTRAPPORT
BYGNINGSVERN I AGDER

Dendrokronologisk objekt:	Oppistog Viki
Fylke:	Agder
Kommune:	Valle
Gnr/Bnr:	44/7
Prøvene tatt av:	Eivind Dalseg
Dato for prøvetaking:	30.11.2021
Koordinater	6586597.45, 7.4964.85

Prøve nr.	Etg./ ev del av hus	Rom/ bygn. del	Del	Sted på del	Marg Ja/nei	Geit Ja/nei	Bast Ja/nei	Bark Ja/nei	Be- arb. Ja/nei	Kommentar
1	Laftestokk		Stokk nr 5 frå botn	N			ja	ja		Synleg barkkant
2	Laftestokk		Stokk nr 3 frå botn	V			ja	ja		Synleg barkkant
3	Laftestokk		Svill	N						Datt av enden(notert, men har ikkje prøva)
4	Laftestokk		Stokk nr 3 frå botn	S			ja	ja		Synleg barkkant

Prøve nr.	Etg./ ev del av hus	Rom/ bygn. del	Del	Sted på del	Marg Ja/nei	Geit Ja/nei	Bast Ja/nei	Bark Ja/nei	Be- arb. Ja/nei	Kommentar
5	Laftestokk		Stokk nr 8 frå botn	S						Synleg barkkant, men datt av 5-10 årringar.
6	Laftestokk		Stokk nr 9 frå botn	S						Usikker overflate, ikkje telja.
7	Laftestokk		Stokk nr 12 frå botn	A			ja	ja		2 prøver frå same stokk. Nærmast skrift har barkkant (heil prøve). Den andre mista nokre årringar.
8	Laftestokk		Stokk nr 8 frå botn, over dør.	A			ja	ja		Synleg barkkant
9	Laftestokk		Stokk nr 4 frå botn.	A			ja	ja		Synleg barkkant
10	Golvbord		Nr 4 frå nord.	N						Ikkje notert barkkant eller ikkje.

Kommentar:

Lafta av rundtømmer, lite bearbeidd og truleg barkkant på mange av prøvene. Tømmeret er nokså heilheitleg, men bygningen har mista nokre omfar, og har sannsynlegvis hatt ein anna funksjon enn det den har nå.

Bygningsbeskrivelse:

Høg, lafta høybu i rundtømmer med forenkla finndalslaft (?). Gjenbruksbygning som sannsynlegvis tidlegare kan ha vore eit lopt. Fjerna fleire omfar. Takkonstruksjon er endra på, men spor etter bjønnåsar (har dette nå og). Liggande taktro. Sperrer er gjenbruk. Bygningen har trapesforma svillstokkar. Raftstokk har spor etter fleire typer sperrer. Restar av plugga, kløyvd taktro. Stokkane i 1. høgda er flattelgd på innsida.

